

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΣΤΙΓΜΑΙ ΤΟΥ ΒΕΤΟΒΕΝ *

Ὁ Βετόβεν ἄπαξ μόνον κατὰ τὸν βίον του ἠσθάνθη εὐτυχίαν καὶ ἡ εὐτυχία αὕτη τὸν ἐθανάτωσεν. Ἀείποτε πένης καὶ μακρὰν τῶν ἀνθρώπων διά-
γων ἔνεκα τοῦ χαρκακτῆρός του τοῦ φύσει μὲν ἀγρίου ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ὑπὸ
τῆς ἀδικίας καὶ περιφρονήσεως τῶν ἄλλων ἐξαγριωθέντος, συνέθετε τὴν ὡραι-
οτέραν μουσικὴν τὴν ὁποίαν ἠδύναντό ποτε ἄνθρωπος νὰ συνθέσῃ. Διὰ τῆς
ὡραίας ταύτης γλώσσης ἐλάλει πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμῶς δὲν κατ-
εδέχοντο νὰ ἀκούσωσιν, ὅπως ἡ φύσις λαλεῖ διὰ τῆς οὐρανίας ἁρμονίας τοῦ
ἀνέμου, τῶν ὑδάτων, τοῦ ἄσματος τῶν πτηνῶν. Ὁ Βετόβεν εἶναι ὁ ἀληθὴς
προφήτης τοῦ Θεοῦ, διότι μόνος αὐτὸς ἐλάλησε τοῦ Θεοῦ τὴν γλῶσσαν.

Καὶ ὁμῶς τοσαῦτον κακῶς ἐξετίμει αὐτὸν, ὥστε καὶ αὐτὸς ἠναγκάσθη
πολλάκις, νὰ ἀμφισβῆλῃ περὶ τῆς μεγαλοφυΐας του, πρᾶγμα δεινότατον εἰς
καλλιτέχνην. Αὐτὸς ὁ "Αὔδν δὲν εὑρίσκειν ἄλλον τινὰ ἑπαινον νὰ τῷ εἴπῃ ἢ
ὅτι εἶναι «δεξιὸς κυμβαλιστής.» Ὡς ἂν ἐλεγέ τις περὶ τοῦ Γερικῶ ὅτι «τρί-
βει καλῶς τὰ χρώματα» καὶ περὶ τοῦ Γαίτε ὅτι «δὲν εἶνε ἀνυπογράφος» ἢ
ὅτι «εἶνε καλλιγράφος».

Ἐνα φίλον εἶχε τὸν Χοῦμμελ* ἀλλ' ἡ πενία καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀδικία
ἐξηρέθιζον τὸν Βετόβεν καὶ τὸν καθίστων καὶ αὐτὸν ἐνίοτε ἀδικον· τούτου
ἔνεκα εἶχε δυσχερεστηθῇ κατὰ τοῦ Χοῦμμελ, καὶ πρὸ πολλοῦ ἤδη δὲν ἐβλε-
πον ἀλλήλους. Πρὸς ἐπίμετρον δὲ τῶν δυστυχιῶν του ἐγένετο κωφός.

Τότε ὁ Βετόβεν ἀποχωρήσας εἰς Βάδεν, ἔζη ἐν λυπηρᾷ ἐρηρίᾳ λαμβάνων
πενιχρὰν σύνταξιν καὶ μόλις ἐπαρκοῦσαν εἰς τὰς ἀνάγκας του. Ἡ μόνη του
χαρὰ ἦτο νὰ περιπλανᾷται ἐντὸς ὡραίου δάσους παρὰ τὴν πόλιν, καὶ μόνος,
παραδεδομένος εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν του, νὰ συνθέτῃ τὰς ὑψίστας συμφω-
νίας του, νὰ ἀνυψοῖ τὴν ψυχὴν του διὰ μελωδικῶν ἤχων πρὸς τὸν οὐρα-
νόν, καὶ νὰ συνδιαλέγεται πρὸς τοὺς ἀγγέλους διὰ γλώσσης τῆς ὁποίας
τὸ κάλλος ὅτα ἀνθρώπινα δὲν ἦσαν ἱκανὰ νὰ αἰσθανθῶσι. Ἀλλ' ὁμῶς
καθ' ἣν στιγμὴν οὐδόλως εἶχε τὸν νοῦν του εἰς τὰ γήινα, ἐπιστολὴ τὸν ἐπα-
νήγαγεν ἄκοντα εἰς τὴν γῆν ὅπου τὸν ἀνέμενον νέαι θλίψεις. Ἀνεψιὸς περὶ
τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ὁποίου ὁ Βετόβεν εἶχε φροντίσει καὶ ὃν εὐεργετήσας δι'
αὐτὸ τοῦτο ἔτι μᾶλλον ἠγάπα, τῷ ἔγραψεν ὅτι εἶχεν ἀναμιχθῇ ἐν Βιέννῃ
εἰς δυσάρεστόν τινα ὑπόθεσιν, καὶ ὅτι μόνη ἡ παρουσία τοῦ θεοῦ του ἠδύ-
νατο νὰ τὸν σώσῃ.

* Λουδοβίκος Βετόβεν (Louis Van Beethoven) ὁ ἑξοχὸς γερμανὸς μουσικὸς γεννηθεὶς ἐν
Βόννῃ τῷ 1772 συνέθεσε πλείους ὕμους συμφωνίας καὶ μελοδράματα τὸν Φιδέλιον (Λεονώραν)
καὶ εἰσαγωγὰς εἰς τὰ μελοδράματα Προμηθεῖα, Ἐγμῶνον, Ἐρείπια τῶν Ἀθηνῶν, κλπ. Συ-
νέγραψε δὲ καὶ Πραγματεῖαν περὶ ἁρμονίας καὶ συνθέσεως. Ἀπέθανε κατὰ τὸ 1827. Σ. Μ.

Ὁ Βετόβεν ἐξεκίνησε καὶ χάριν οἰκονομίας διήνυσσε πεζὸς μέρος τοῦ δρόμου. Ἐσπέρων τινὰ σταθεὶς πρὸ μικρᾶς καὶ πεπαλαιωμένης οἰκίας ἐζήτησε φιλοξενίαν. Σημειωτέον, ὅτι ἀπεῖχε τῆς Βιέννης πολλὰς ἤδη ὥρας καὶ αἱ δυνάμεις του δὲν τῷ επέτρεπον νὰ ἐξκολουθήσῃ τὸν δρόμον του καὶ ἐκεῖν ἡν τὴν ἐσπέραν. Οἱ κάτοικοι τῆς οἰκίας τὸν ὑπεδέχθησαν, μετέσχον τοῦ δείπνου των καὶ ἔπειτα ἐκλήθησε πρὸς τὴν ἐστίαν ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ οἰκοδεσπότου.

Μετὰ τὸ δείπνον ἐν ᾧ ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ κατεγίνοντο περὶ οἰκιακῶν τινος ἐργασίας, ὁ πατὴρ ἀνέωξε παλαιὸν κλειδοκύμβαλον καὶ ἔκαστος τῶν τοῦτων υἱῶν του ἔλαβεν ἀνὰ ἓν μουσικὸν ὄργανον κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ τοίχου. Ἐρρῦθμισαν τὰ ὄργανά των, τοῦ πατρὸς δόντος τὸν τόνον, καὶ οἱ τέσσαρες συγχρόνως ἤρχησαν μετὰ τῆς συμφωνίας καὶ τῆς φυσικῆς ἐκείνης δεξιότητος ἣν μόνοι οἱ γερμανοὶ κατέχουσι. Φαίνεται δὲ ὅτι συνακίνει αὐτοὺς τὰ μέγιστα τὸ ἐκτελούμενον μουσικὸν τεμάχιον, διότι ἦσαν εἰς αὐτὸ προσηλωμένοι ψυχῇ τε καὶ σώματι καὶ αἱ γυναῖκες δὲ καταλιποῦσαι τὴν ἐργασίαν των ἤκροῦντο καὶ ἐπὶ τῶν ἀφελῶν μορφῶν αὐτῶν διεκρίνετο γλυκυτάτη συγκίνησις, καὶ ἀνεγινώσκετο ὅτι ἡ καρδία των ἐπιέζετο. Τοῦτο μόνον ἐκ τῶν συμβαινόντων ἠδύνετο ὁ Βετόβεν νὰ ἐννοήσῃ, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀκούσῃ οὐδ' ἓνα μουσικὸν ὀρθόγγον. Μόνον δὲ βλέπων τὴν ἀκρίβειαν τῶν κινήσεων τῶν μουσουργῶν, τὴν ἐμύχισιν τῆς φυσιογνωμίας των, ἣτις ἐδείκνυσεν ὅτι αἰσθάνονται ζωηρῶς, ἐφαντάζετο πόσον οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἦσαν ὑπέρτεροι τῶν ἰταλῶν μουσικῶν, οἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ μουσικαὶ μηχαναὶ καλῶς ἐρρυθμισμέναι.

Ὅτε ἐτελείωσαν, ἐσφινγζαν τὰς χεῖρας ἀλλήλων μετὰ παραφορᾶς, ὡς ἓνα ἐκφράσωσιν ἀμυδιαίως τὴν χαρὰν καὶ εὐδαιμονίαν τὴν ὁποίαν ἠσθάνθησαν, ἡ δὲ νεῦνις ἐρρίφθη κλαίονσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς τῆς.

Ἐπειτα ἐφάνησαν ὡς συσχεπτόμενοι καὶ ἀναλαβόντες τὰ ὄργανά των ἤρχησαν ἐκ δευτέρου. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ὅμως αὐτὴν ὁ ἐνθουσιασμός των ἔφθασεν εἰς τὸ ἔπακρον· τὰ ὄργανά των ἦσαν ὑγρὰ καὶ ἑλαμπον.

— Φίλοι μου, εἶπεν ὁ Βετόβεν, εἶμαι δυστυχέστατος μὴ δυνάμενος νὰ μετέσχω τῆς χαρᾶς σας, διότι, καὶ ἐγὼ ἀγαπῶ τὴν μουσικὴν ἀλλὰ, ὡς παρετηρήσατε, εἶμαι εἰς τοιοῦτον βαθμὸν κωφός, ὥστε δὲν δύναμαι νὰ ἀκούσω οὐδ' ἓνα ἦχον. Δότε μοι, παρακαλῶ νὰ ἀναγνώσω τὴν μουσικὴν αὐτὴν ἣτις σας προξενεῖ τόσον ζωηρὰν καὶ γλυκεῖαν συγκίνησιν.

Ἐλαβε τὸ τετράδιον, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐσκοτίσθησαν, ἡ ἀναπνοή του διεκόπη καὶ τὸ τετράδιον κατέπεσεν ἀπὸ τῶν χειρῶν του καὶ ἐκλάυσε. Διότι ἡ μουσικὴ τὴν ὁποίαν ἐξετέλουν οἱ χωρικοὶ καὶ ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐνεθουσίων, ἦτο τὸ *allegretto* τῆς εἰς *la* συμφωνίας τοῦ Βετόβεν.

Ὅλη ἡ οἰκογένεια συνηθροίσθη περὶ αὐτοῦ καὶ διὰ νευμάτων ἐξίφραζον πάντες τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν περιέργειάν των. Ἐπὶ τινος ἔτι ἀκόμη στιγ-

μας σπασμωδικοί λυγροὶ δὲν τὸν ἄφρονον νὰ λαλήσῃ· ἔπειτα δὲ εἶπεν αἰμίπι ὁ Βετόβεν. » Τότε ἀπεκαλύφθησαν καὶ προσέκλιναν σιωπηλοὶ καὶ μετὰ σε-
 βασμοῦ· ὁ Βετόβεν τοῖς ἐξέτεινε τὰς χεῖρας, ἐκεῖνοι δὲ τὰς ἔθλιβον καὶ τὰς
 ἠτπάζοντο, ἐννοοῦντες ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁ μεταξὺ αὐτῶν εὐρισκόμενος ἦτο καὶ
 « βασιλέως ὑπέρτερος ». Καὶ τὸν ἐθεώρουν θέλοντες νὰ ἴδωσι τοὺς χαρακτῆρας
 τοῦ καὶ ἀνακαλύψωσιν ἐπ' αὐτῶν τὸν τύπον τῆς μεγαλοφυΐας, τὸν φωτεινὸν
 τῆς δόξης στέφανον περὶ τὸ πρόσωπόν του.

Ὁ Βετόβεν ἐξέτεινε τὸν βραχίονα καὶ τὸν ἠσπάσθησαν, ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ,
 ἡ κόρη καὶ οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ τῆς. Ἐπειτα αἰφνης ἠγέρθη, ἐκάθησε πρὸ τοῦ
 κλειδοκυμβάλου, ἔνευσεν εἰς τοὺς τρεῖς νέους νὰ ἀναλάβωσι τὰ ὄργανά των,
 καὶ ἐξετέλεσεν αὐτὸς τὸ ἀρισταύργημα τοῦ ἐκεῖνο. Ἦσαν ὅλοι ὡς μία ψυχὴ,
 καὶ ἠκροῶντο ἐν ἐκτάσει, διότι οὐδέποτε μουσικὴ ὑπῆρξεν ὠραιότερα αὐτῶν
 ἐξετελέσθη ἀκριθέστερον.

Ὁ Βετόβεν ἔμεινε πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου αὐτοσχεδιάζων ᾠσματα εὐ-
 δαιμονίας, ᾠσματα εὐχριστήρια πρὸς τὸν Θεόν, μουσικὴν ὁποίαν οὐδέποτε
 ἄλλοτε ἐπὶ ζωῆς του εἶχε συνθέσει. Οὕτω δὲ παρήλθε μέγα μέρος τῆς νυ-
 κτός. Ἀλλ' οἱ φθόγγοι ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ τελευταῖοι τοῦ Βετόβεν φθόγγοι.

Ὁ οἰκοδεσπότης τὸν ἠνάγκασε νὰ δεχθῇ τὴν κλίνην του, ἀλλὰ τὴν νύκτα
 ὁ Βετόβεν εἶχε πυρετόν· ἠγέρθη καὶ ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην αἵρος· ἐξῆλθε
 γυμνόπους εἰς τὴν πεδιάδα. Καὶ ἡ φύσις ὁμοίως ἐξέπειπε τότε μεγαλοπρεπῆ
 ἁρμονίαν· ὁ ἄνεμος ἔσειε τοὺς κλάδους καὶ οἱ κλάδοι συνεκραύοντο πρὸς ἀλ-
 λήλους, ἢ εἰσέδυσεν εἰς τὰς δενδροστοιχίας ἢ περιδινεῖτο μαινόμενος καὶ κα-
 τασυντρίβων πᾶν τὸ προστυχόν. Γοιζύτης οὔσης τῆς νυκτός ὁ Βετόβεν ἐπλα-
 νῆτο πολλὴν ὥραν ἔξω, καὶ ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς τὴν φιλοξενοῦσαν αὐτὸν οἰ-
 κίαν ἦτο πηγυμένος. Προσεκάλεσαν ἰατροὺν ἐκ Βιέννης, ἀλλὰ μεθ' ὅλας τὰς
 πρὸς θεράπείαν τῆς νόσου προσπάθειας, ὁ ἰατρός μετὰ δύο ἡμέρας ἐδήλω-
 σεν ὅτι ὁ Βετόβεν θὰ ἀποθάνῃ. Καὶ ὄντως ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἡ ζωὴ τὸν
 ἐγκατέλειπεν. Ἐνῶ ἐψυχρορράγει ἐπὶ τῆς κλίνης του, εἰσῆλθεν ἄνθρωπός τις.
 Ἦτο δὲ ὁ Χοῦρμελ, ὁ Χοῦρμελ ὁ παλαιός, ὁ μόνος φίλος του. Εἶχε μάθει τὴν
 ἀσθένειαν τοῦ Βετόβεν καὶ ἤρχετο νὰ τὸν περιποιηθῇ καὶ νὰ τῷ δώσῃ χρή-
 ματα· ἀλλ' ἦτο πλέον ἄργά. Ὁ Βετόβεν δὲν ἐλάλει, καὶ μόνοι βλέμμα εὐ-
 γνωμοσύνης ἠδυνήθη νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν Χοῦρμελ.

Ὁ Χοῦρμελ, ἐκλινεν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ ἀκουστικοῦ κέντρος, διὰ τοῦ
 ὁποίου ἠδύνατο ὁ Βετόβεν νὰ ἀκούῃ λέξεις τινὰς δυνατὰ προφερομένας, τῷ
 ἐξέφρασε τὴν θλίψιν τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο βλέπων αὐτὸν ἐν τοιαύτῃ κατα-
 στάσει. Ὁ Βετόβεν ἐφάνη ζωογονούμενος, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔλαμψαν καὶ εἶπε·

— Δὲν εἶναι ἀλήθεια, Χοῦρμελ, ὅτι ἤμην καὶ ἐγὼ κάτι τι; Αὐταὶ
 ἦσαν αἱ τελευταῖαί του λέξεις· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του προσηλώθησαν τὸ στό-
 μα του διεστάλῃ ὀλίγον καὶ ἡ ζωὴ ἀπέπτη.

Δ. Π. Α.